

ANGYAL ISTVÁN

Saját kezű vallomása

„A magyar nép a világszabadság zászlóját viszi ma is Európában, mint 1848-ban vitte, s egy olyan korban, melytől az emberiség léte vagy nemléte függ. Boldogító dolog ilyen nép fiának lenni. Ha még egyszer születnék, csak itt születnék, és csak így élnék, ahogy éltem” — írja Angyal István 1956 novemberében, a börtönben. Ki volt Angyal István? Ha csupán azt mondjuk, hogy egy a forradalmárok közül — keveset mondunk. Olyan hős volt, aki életével és halálával a klasszikus tragédiák modern változatát valósította meg. A könyv, amelyet **Eörsi István** szerkesztett s ő írt hozzá előszót, megismertet e különös ember életével, elveivel, szenvedéseivel és tragikumával. De nem csak ez-
zel.

Vallomása kordokumentum, amelyből a döbbenet erejével újból és újból ráébredhetünk, mi történt 1956-ban és miért történt. Ahelyett, hogy az írást elemezzetnénk — ami egy dokumentumnál meglehetősen kemény feladat — idézzünk **Eörsi Istvántól**, Angyal István egykori rabtársától, akinél Angyal István sorsát jobban aligha ismeri és érti valaki:

„Angyal István 1956. október 23-ától 1956. november 16-án bekövetkezett letartóztatásáig naponta átlagosan 2-3 órát aludt. Tüdőgyulladás, hörghurut kínozza, és egyéb betegségek. Koffeininjekciókkal és tablettákkal tartotta magát életben.

Letartóztatása után naponta többórás kihallgatásoknak vetették alá, és — mint ezt a Markó utcai börtönudvaron mesélte — azt mondták neki, hogy az utókor számára lejegyezheti mindazt, amit átélt és gondol.

Memoárja tehát a halál árnyékában és a végkimerülés állapotában született.

1959 májusában levelet kaptam, amelyben feladóként Angyal Istvánt tüntették fel, Budapest IX., Üllői út 115. Pistának — aki csaknem egy évet töltött halálos zárákában, míg 1958. december 1-jén ki nem végezték — csakugyan ez volt az utolsó bejelentett lakása. A borítékban valaki, aki Anonymusnak nevezi magát, Pista 63 sűrűn gépelt oldalt kitevő emlékiratát küldte el nekem.

Angyal István saját kezű vallomását azokhoz a történelmi dokumentumokhoz társítja emlékezetem, amelyeket a párizsi kommunárok írtak kivégzésük előtt. A szerző összegzi a forradalom történetét, felvállalja saját tetteit és derűsen néz a szakadékba, a Semmibe, melybe hite szerint nemsokára belölik.

Pista biztos volt abban, hogy Kádár elolvassa emlékiratát. Tanúnak is meg akarta idéztetni, és egy reggel — már folyt a tárgyalásunk — odasúgta a sébán, hogy információja szerint Kádárné ott ül a tárgyalóteremben, a közönség soraiban. Akkor ezt agyémnek tartottam, de azóta hallottam másoktól is. Kádárnak mindenesetre oka volt tartani Pista vallomásától. Szerintem ezért választották el ügyét a mienktől és ezért titkosították; a Kádárra hivatkozó forradalmárnak volt a legkevesebb esélye az életben maradáshoz . . .”

Akit érdekel a közelmúlt történelmének egy hiteles dokumentuma, ezt a könyvet nem hagyhatja ki. Az igazság ugyanis a részletekben rejlik. (Pesti Szalon Könyvkiadó)

G. S.